

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศ
เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา*
LAW PROBLEMS RELATED TO MONKHOOD RENUNCIATION
DUE TO OFFENSE CRIMINAL LAW

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)

Phrakhruwinaithon Suriya Suriyo (Khongkhawai)

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

วิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล

Wichet Sinprasitkul

ชวณะ ทองนุ่น

Chavana Thongnun

เจียร ชูหนู

Chian Chunu

จรวัยพร เหมรังษี

Jaruayporn Hemrangsee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ของต่างประเทศและประเทศไทย และ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทย การบัญญัติกฎหมาย เพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้พิพากษา 2) พนักงานอัยการ 3) พนักงานสอบสวน 4) ทนายความ และ 5) พระสงฆ์ จำนวนทั้งหมด 10 รูป/คน โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสละสมณเพศคือ 1.1) พระวินัยที่ใช้การควบคุมความประพฤติของพระภิกษุ

* Received 21 January 2021; Revised 11 February 2021; Accepted 19 February 2021

1.2) ความผิดอาญาและวินัยสงฆ์เป็นการละเมิดพระธรรมวินัยและการกระทำเข้าข่ายความผิดกฎหมายอาญา 1.3) ผลของการกระทำความผิดของพระภิกษุและฆราวาสในทางกฎหมาย และ 1.4) หลักเกณฑ์ของกฎหมายอาญาในการกำหนดความผิดและกำหนดโทษ 2) มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสละสมณเพศคือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ 3) แนวทางการแก้ไข คือ มาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรกำหนดให้ฝ่ายพุทธจักรต้องเข้าไปปรับตัวไว้ควบคุมเพื่อได้ส่วนให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อตัดสินลงโทษตามพระธรรมวินัยเสียก่อน และมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งชั่ง จะทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือต้องโทษอาญามาก่อน และตั้งศาลวินัยสงฆ์โดยเฉพาะ

คำสำคัญ: การสละสมณเพศ, การกระทำความผิดอาญา, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

Abstract

The objectives of this article were to: 1) study the principles concepts and law theories about monkhood renunciation due to offense criminal law and the Sangha Act of foreign countries, 2) study legal measures relating to monkhood renunciation due to offense criminal law and the Sangha Act of foreign countries and Thailand, and 3) suggest suitable solutions of Thailand, legislation to protect Buddhism in order to be able to solve the problem sustainably. This research was a qualitative research use interviews and group discussions by choose specific examples that divided into 5 groups such as 1) the judge 2) attorney 3) police 4) lawyer and 5) monk from all 10 persons by using content analysis and summarizing as an overview. The research found that: 1) concept and theory about the related on the monkhood renunciation such as: 1.1) discipline used to control the behavior of the Buddhist Monk's, 1.2) criminal allegations and disciplinary violations of the law of discipline and acts of criminal legal, 1.3) consequences of the Buddhist Monk's and secularism in the law, and 1.4) legal criminal rules for determining offenses and imposing penalties. 2) legal related on the monkhood renunciation such as the Sangha Act, Criminal code and Constitution of the kingdom of Thailand. And 3) the solution is section 29 to prevent the investigative staff from exercising its sole discretion. But should require that the Buddhajaks have to come to take over and take over and investigate to be evident in order to judge the punishment according to the

dharma. And section 30 in the event of a court order of imprisonment, only the offending Buddhist Monk's. or a criminal conviction. And set up a discipline court.

Keywords: Monkhood Renunciation, Criminal Action, Sangha Act

บทนำ

พระสงฆ์เป็นสถาบันทางศาสนาที่สำคัญมุ่งสนองประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มได้เข้ามาฝึกฝนพัฒนาตนเอง และนำหลักธรรมมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตรวมถึงพระสงฆ์ยังเป็นต้นแบบของการประพฤติปฏิบัติหรือเป็นบุคคลที่ควรเคารพบูชา คือ ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการบวช และมีหน้าที่ยึดหลักอันประกอบด้วยธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก คือ มีทั้งการศึกษา การเผยแผ่ และการสงเคราะห์ (ณัฐพงษ์ สังข์กลิ่นหอม, 2556) วิถีชีวิตของพระสงฆ์ที่แท้นั้น ย่อมมีอิทธิพลไปถึงวิถีชีวิตของฆราวาส ซึ่งต้องการเอาอย่างพระแม้จะเรียบง่ายไม่ได้ถึงขั้นของการทรงพรหมจรรย์อย่างพระ ฆราวาสก็พึงใช้ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย เป็นแนวทางของการลดความเห็นแก่ตัวโดยมองไปที่สังคมสงฆ์เป็นแบบอย่างและแนวทางที่ดี เมื่อศาสนาพุทธเปรียบเสมือนรากแก้วหนึ่งของระบบจริยธรรมและศีลธรรมของสังคมไทย ศาสนาจึงถือเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลความประพฤติของบุคคลให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ซึ่งเป็นผู้เผยแผ่คำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของศาสนา พุทธบรรดาภิกษุทั้งหลายจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลศีลธรรมในสังคมไทย จึงเป็นเสมือนผู้กำหนดบรรทัดฐานแห่งความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้คนในสังคมไทย และเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่ดีในสังคมที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากฎหมายของบ้านเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ขึ้นมา เพื่อให้คณะสงฆ์ได้ใช้เป็นแบบในการปกครองกันเอง ซึ่งเป็นมาตรการอันสำคัญในการผดุงรักษาพระธรรมวินัยให้ดำรงอยู่ต่อไป พระราชบัญญัติคณะสงฆ์แต่ละฉบับมิใช่พระธรรมวินัย แต่เป็นกฎหมายแผ่นดินที่ฝ่ายอาณาจักรตราขึ้นไว้สำหรับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผดุงรักษาและส่งเสริมพระธรรมวินัย การตีความพระธรรมวินัยนำข้อกฎหมายหักล้างไม่ได้ แต่จะต้องตีความไปในทางรักษาพระธรรมวินัยไว้ให้เคร่งครัดที่สุด (แสง อุดมศรี, 2539) ในปัจจุบันนี้มีการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของภิกษุเพิ่มมากขึ้น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 ที่บัญญัติว่า “พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพระภิกษุสงฆ์พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่งให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ ” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2555) ซึ่งการดำเนินคดีกับพระภิกษุในปัจจุบันนับว่ายังเป็นปัญหา

ทางกฎหมาย กล่าวคือ ยังไม่มีวิธีปฏิบัติเฉพาะเพื่อควบคุมตัวหรือดำเนินคดีกับพระภิกษุ ซึ่งหากจะดำเนินคดีหรือมีการควบคุมตัวพระภิกษุก็จะต้องจับสึก ออกจากสถานะพระภิกษุในระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งหากผลคดีถึงที่สุดแล้วพิสูจน์ได้ว่า พระภิกษุเป็นผู้บริสุทธิ์จะเป็นปัญหา และจะเกิดความเสียหายกับพระภิกษุเป็นอย่างมากโดยพระที่มีสมณศักดิ์ชั้นผู้ใหญ่ เมื่อถูกจับสึกจากพระก็ไม่สามารถกลับมาดำรงสมณศักดิ์เดิมได้ และมีผลต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก (รุจิระ บุนนาค, 2561)

เมื่อพิจารณาการคุ้มครองพระพุทธรูปศาสนาโดยศึกษาจากพระราชบัญญัติอิทธิกรรม ประถมปาราชิก พ.ศ. 2463 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีการยกเลิกบทลงโทษทางอาญาแก่พระภิกษุที่เสพเมถุน ทำให้การประพฤติดังกล่าวละเมิดพระธรรมวินัยดังกล่าวไม่เป็นที่เกรงกลัว และขาดการป้องปรามทางกฎหมายบ้านเมือง และกระบวนการพิจารณาไต่สวนความผิดของสงฆ์ใช้วิธีพิจารณาลงนิคมกรรม นอกจากนี้ กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคมกรรมยังมีบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจนและขาดสภาพบังคับตามกฎหมายที่ชัดเจนในการดำเนินการไต่สวน ตลอดจนประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อพระพุทธรูปศาสนา (พระสิทธินิติธาดา (พันตำรวจโท ชลชีพ ชาติพิทักษ์ พรหมะวัน), 2555) จะเห็นได้ว่า จากสภาพปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพระสงฆ์ ผู้วิจัยได้สรุปออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินวัด เงินพระศาสนา และเงินผลประโยชน์ประเภทต่าง ๆ ที่ออกจากรูปธรรมของวัดจนนำไปสู่การทุจริต 2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางพระธรรมวินัยในการบิดเบือนปลอมปนคำสอนลัทธิของตนลงในพระไตรปิฎกและการอวดอุตริมนุสธรรม 3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกถึงบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ในทางการเมือง และ 4) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการประพฤติดุกปฏิบัติผิดจากพระธรรมวินัยโดยการเสพเมถุน เช่น มาตรา 29 มีลักษณะที่ขัดต่อพระวินัยและรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ การที่มีเนื้อหาของกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐใช้ดุลพินิจได้เองที่จะจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ ยกตัวอย่าง ในกรณีของพระพรหมติลก (เอื้อน หาสสมโม) อดีตเจ้าอาวาสวัดสามพระยาวรวิหาร ถูกกล่าวหาในคดีฟอกเงินทุจริตจัดสรรงบประมาณสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) ของวัดสามพระยาวรวิหาร กรรมการมหาเถรสมาคม (มส.) และเจ้าคณะกรุงเทพมหานครกับนายสมทรง อรรถกฤษณ์ อดีตพระอรรถกิจโสภณ และเลขาเจ้าคณะกรุงเทพฯ เป็นจำเลยที่ 1 - 2 ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต เพื่อให้ความเสียหายแก่ผู้อื่นผู้ใด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 และเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานฯ ร่วมกันฟอกเงินอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กรณีร่วมกันฟอกเงินจากการทุจริตจัดสรรเงินงบประมาณ พ.ศ. 2557 ให้วัดสามพระยาวรวิหารจำนวน 5 ล้านบาท ในงบส่วนอุดหนุนการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งที่ไม่มี

โรงเรียน เจ้าอาวาสวัด สามพระยานางบ่ได้มาไปใช้ก่อสร้างอาคารมรรณแทน ทั้งที่ไม่มีสิทธิ์ได้รับเงินนั้นมาตั้งแต่แรกอัยการยื่นฟ้อง เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาเมื่อวันที่ 16 พ.ค. 2562 ว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดต่างกรรมต่างกันให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ตามประมวลกฎหมายมาตรา 90 ให้จำคุกจำเลยที่ 1 ฐานร่วมกันฟอกเงิน 2 กระทง กระทงละ 2 ปี ให้จำคุกนายเอื้อน หรืออดีตพระพรหมติลก รวมจำคุก 6 ปี และนายสมทรง หรืออดีตพระอรรถกิจโสภณ จำเลยที่ 2 จำคุก 2 กระทง กระทงละ 1 ปี 6 เดือน รวมจำคุก 3 ปี และจำเลยทั้งสองได้รับการประกันตัว ไม่มีหลักฐานว่า จำเลยทราบว่าเป็นเงินเกี่ยวกับการกระทำความผิดในหนังสือระบุได้รับเงินเกี่ยวกับการบูรณปฏิสังขรณ์ วัดมีการก่อสร้างอาคารและโอนเงินชำระหนี้จริง จำเลยจ่ายเงินให้ผู้ดูแลการก่อสร้าง เชื่อว่าจำเลยฐานะผู้ดูแลวัดนำเงินไปทำนุบำรุงวัดไม่ถือว่าเป็นการเปลี่ยนทรัพย์สินที่เป็นการกระทำความผิดมูลฐานฟอกเงิน ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ไม่เห็นพ้องด้วยทำให้การอุทธรณ์โจทก์ฟังไม่ขึ้น แต่อุทธรณ์ของจำเลยฟังขึ้น จำเลยทั้งสองไม่มีความผิดตาม พ.ร.บ.ฟอกเงิน พิกากษาแก้เป็นยกฟ้อง ด้วยเหตุนี้พระพรหมติลกและอดีตพระอรรถกิจโสภณได้กลับมาห่มจีวร พร้อมทั้งเข้าทำพิธีในพระอุโบสถเบื้องหน้าพระประธานโดยมีคณะสงฆ์วัดสามพระยาเข้าร่วมพิธี ส่วนขั้นตอนตามพระธรรมวินัยยังไม่ได้ดำเนินการ เพราะต้องมีการตั้งคณะวินัยธรขึ้นมาสอบสวนก่อน หากพบว่ามีความผิดจึงดำเนินการกล่าวโทษทางอาญา (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2563)

ด้วยเหตุนี้ การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสงฆ์จึงจำเป็นต้องกระทำกันด้วยความรอบคอบเป็นพิเศษ การที่สงฆ์ทำผิดวินัยสงฆ์ หรือพระวินัยเป็นกฎหมายของพระภิกษุเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติการปฏิบัติตนของภิกษุให้เป็นนักบวชที่น่าเคารพเลื่อมใส ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความศรัทธาชื่นชม และมีใจโน้มเข้าหาเพื่อฟังธรรมต่อไป พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติขึ้นความผิดที่รุนแรงมาน้อยตามลำดับ ได้แก่ 1) ความผิดขั้นสูงสุด เรียกว่า ปาราชิก และ 2) สังฆาติเสส อนียต นิสสัคคียปาจิตติย ปาจิตติย ปาฏิเทสนียะ (วิ.ป. (ไทย) 1/17/28) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งรวมแล้วเป็นข้อห้ามตามสิกขาบท 227 ข้อ โดยบัญญัติปาราชิก 4 ข้อ คือ 1) เสพเมถุน แม้กับสัตว์เดรัจฉานตัวเมีย (ร่วมสังวาสกับคนหรือสัตว์) 2) ถือนาถทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้มาเป็นของตนจากบ้านก็ดีจากปากก็ดี (ขโมย) ได้ราคา 5 มาสก 3) พรากมนุษย์จากชีวิต (ฆ่าคน) หรือแสวงหาศาสตรา ปฐยา หรือสรรเสริญคุณแห่งความตายอันจะนำไปสู่ความตายของมนุษย์ และ 4) กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน (พูดอวดคุณวิเศษ เช่น ฌาน สมาบัติมรรค ผลที่ไม่มีจริงในตน) (วิ.มท. (ไทย) 1/45-66/34-52) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ทั้ง 4 สิกขาบทนี้ผู้ล่วงละเมิดจะหมดสภาพจากความเป็นภิกษุทันทีและจะบวชอีกไม่ได้ตลอดชีวิต จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาข้อกฎหมายที่บัญญัติความผิดเกี่ยวกับศาสนาไว้ การเกิดขึ้นของกฎหมายดังกล่าวก็คือถึงแม้จะมีการรับเอาแนวคิดประชาธิปไตยมาปรับใช้กับศาสนาพุทธผ่านบทบัญญัติของกฎหมายก็ตาม แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่า ศาสนาพุทธในไทยนั้นยังคงมีความสัมพันธ์ยึดติดอยู่กับ รัฐและไม่สามารถจะ

แยกออกจากกันได้อย่างคงถูกแทรกแซงในการกำหนดโครงสร้างการบริหารปกครองภายในของคณะสงฆ์ หรืออาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ไทยนั้นสามารถที่จะเปลี่ยนไปได้เสมอเมื่อมีการเปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมือง (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484, 2548) จากปัญหาดังกล่าว เป็นการบั่นทอนการสืบทอดอายุพระศาสนา เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรกำหนดให้ฝ่ายพระภิกษุต้องเข้าไปปรับตัวไว้ควบคุม เพื่อได้ส่วนให้เป็นที่ประจักษ์ในการตัดสินใจตามพระธรรมวินัยเสียก่อนหากทุกฝ่าย ต่อจากนั้นจึงนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของบ้านเมือง และควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตราอื่น ๆ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งชี้ (สมชาย บุญคงมาก และภุณชัย รัตน์ชัย, 2561) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจโดยทำการศึกษาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกระบวนการขั้นตอนและวิธีการในการบังคับสละสมณเพศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ของต่างประเทศและประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทย การบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศของพระภิกษุซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เป็นตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสละสมณเพศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาของพระสงฆ์ มี 5 กลุ่มประกอบด้วย 1) ผู้พิพากษา 2) พนักงานอัยการ 3) พนักงานสอบสวน 4) ทนายความ และ 5) พระสงฆ์ จำนวนทั้งหมด 10 รูป/คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับมาตรการการกฎหมายความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พุทธศักราช 2505 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และประมวลกฎหมายอาญาทั้งในและต่างประเทศ

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.76 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศ และ 3) ข้อเสนอแนะ

3. ด้านการเก็บข้อมูล แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศของพระภิกษุซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และระยะที่ 3 แนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทย ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Content Analysis และสรุปผลโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

1. การศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พบว่า แนวคิด หลักการและทฤษฎี มีดังนี้

1.1 พระวินัย คือ กฎที่ใช้การควบคุมความประพฤติของพระภิกษุ มีทั้งข้อห้ามและขออนุญาตเป็นแนวทางการปฏิบัติของพระสงฆ์ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทในพรรษาที่ 20 มูลเหตุของการบัญญัติพระวินัยมาจากพระสุทินได้เสพเมถุนกับอดีตภรรยาสำหรับวัตถุประสงค์ของการบัญญัติพระวินัยเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามในหมู่คณะสงฆ์เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดความหลุดพ้นและเพื่อความผาสุกแก่หมู่คณะ ได้แก่ สามเณรมีหลักวินัย 10 ข้อ และพระภิกษุมีหลักวินัย 227 ข้อ

1.2 ความผิดอาญาและวินัยสงฆ์ คือ การกระทำความผิดเป็นการละเมิดพระธรรมวินัย และการกระทำความผิดกฎหมายอาญา ได้แก่ การทุจริตเงินวัด เงินพระศาสนา และเงินผลประโยชน์จากทรัพย์สินของวัด การอวดอุตริมนุสธรรม การแสดงออกถึงบทบาทในทางการเมือง และการเสพเมถุน เช่น ว่าด้วยปาราชิกสิกขาบทที่ 2 “ห้ามภิกษุถือเอาของที่เจ้าของ

ไม่ได้ให้ตั้งแต่ราคา 5 มาสกันขึ้นไป” หากภิกษุรูปใดฝ่าฝืนจะต้องอาบัติปาราชิก อันเป็นอาบัติหนักที่สุด และเป็นหนึ่งในสี่ข้อในที่บรรดาอาบัติที่หนักที่สุดเช่นเดียวกันในอาบัติปาราชิกตามพระวินัย ซึ่งตรงกับกฎหมายอาญามาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริตผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์” ดังนั้น พระภิกษุผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์จะต้องรับโทษหรือต้องอาบัติตามพระวินัย ซึ่งมีผลให้ต้องสึกออกจากสมณเพศ และรับโทษทางอาญาโทษจำคุก ปรับ และการริบทรัพย์สิน

1.3 ผลของการกระทำความผิดในทางกฎหมาย คือ การยึดหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พรบ. คณะสงฆ์ และกฎหมายอาณัติอาณัติ เช่น ในอดีตเคยมีพระภิกษุที่ถูกกลั่นแกล้งและกล่าวหาว่ากระทำความผิดพระวินัยและกระทำความผิดอาญาและถูกบังคับให้สละสมณเพศ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสโภ) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรมนั้น ท่านได้ถูกทางคณะสงฆ์กล่าวหาว่า เสพเมถุนทางเวจมรรคกับลูกศิษย์ ซึ่งเป็นอาบัติสูงสุดในพระพุทธศาสนาถึงขั้นขาดจากความเป็นพระภิกษุ และถูกสมเด็จพระสังฆราชในสมัยนั้นปลดออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส แต่เนื่องจากพระพิมลธรรมไม่ได้กระผิดตามข้อกล่าวหา จึงไม่ยอมออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส และขอต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน เมื่อไม่ยอมออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส คณะสงฆ์จึงลงมติให้ออกจากสมณศักดิ์ฐานฝ่าฝืนพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ถอดออกจากสมณศักดิ์ตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2503 นอกจากนั้น พระพิมลธรรมยังถูกทางการกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และถูกบังคับสึกเป็นฆราวาส และถูกจำคุกที่กองบังคับการตำรวจสันติบาลอยู่หลายปี จนกระทั่งศาลทหารสามารถพิสูจน์ว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นความเท็จ และตัดสินยกฟ้องเมื่อพุทธศักราช 2509 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้พระพิมลธรรมคืนสู่สมณศักดิ์เดิมตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม พุทธศักราช 2518” (ผู้พิพากษาคนที่ 1, 2563)

1.4 หลักเกณฑ์กฎหมายอาญาในการกำหนดความผิดและกำหนดโทษ คือ รูปแบบการดำเนินคดีอาญา มี 3 ระบบ คือ 1) ระบบกล่าวหา 2) ระบบไต่สวน และ 3) ระบบผสม โดยมีระบบการฟ้องคดีอาญา มี 3 ระบบ คือ 1) โดยประชาชน 2) โดยเอกชน และ 3) โดยรัฐ และมีโทษทางอาญา มี 5 ชนิด คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

2. การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ของต่างประเทศและประเทศไทย พบว่า ได้สรุปปัญหาทางกฎหมายออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การบริหารจัดการเงินวัด เงินพระศาสนา

และเงินผลประโยชน์ประเภทต่าง ๆ ที่ออกเงยจากทรัพย์สินของวัดจนนำไปสู่การทุจริต 2) ความผิดทางพระธรรมวินัยในการบิดเบือนปลอมปนคำสอนลัทธิของตนลงในพระไตรปิฎก และการอวดอุตริมนุสธรรม 3) การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกถึงบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ในทางการเมือง และ 4) การประพฤติดุปฏิบัติผิดจากพระธรรมวินัยโดยการเสพเมถุน ซึ่งมีการบัญญัติกฎหมายและพระวินัยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพระพุทธศาสนา มีดังนี้

2.1 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์กำหนดขึ้นมาเป็น “หลักการ” หรือแนวทางในการ “ปกครอง” ตาม “พระธรรมวินัย” เป็นหัวใจสำคัญของการปกครองเพื่อปกครอง โดยเป็นเป้าหมายและเจตนารมณ์ทางพระพุทธศาสนา มี 4 ฉบับ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 2) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 3) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 พุทธศักราช 2547 4) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2560 และ 5) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2561

2.2 ประมวลกฎหมายอาญา คือ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับความผิดและโทษที่เป็นสภาพบังคับหลักทางอาญาที่สามารถใช้ได้กับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา เช่น ในกรณีของประเทศไทยถ้าพระภิกษุเสพเมถุนกับหญิงที่มีอายุ ต่ำกว่า 15 ปี ถึงแม้จะยินยอมหรือไม่ก็ตามผิดทั้งพระธรรมวินัยและกฎหมายอาญากรณีนี้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 หรือ 277 ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“การประพฤติดนินทาพระธรรมวินัยไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศในข้อที่ร้ายแรงในสายตาของสาธารณชน เช่น เสพเมถุน ปลอมตัวเป็นฆราวาสออกเที่ยวกลางคืน ดื่มสุราหรือของมีเมา บางพฤติกรรมก็เข้าข่ายเป็นความผิดอาญาอยู่ในตัว และบางพฤติกรรมไม่เป็นความผิดเลยโดยผิดเพียงพระธรรมวินัย ซึ่งมีโทษก็เพียงถูกจับสึกเท่านั้น โดยที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา เนื่องจากไม่มีบทกำหนดโทษทางอาญา” (นายความคนที่ 1, 2563)

และในกรณีของสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกามีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้ ความคุ้มครองศาสนาทุกศาสนาไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หมวดที่ 15 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้น 6 มาตรา โดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับของประเทศไทย กล่าวคือ มิได้บัญญัติคุ้มครองเฉพาะพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่บัญญัติคุ้มครองทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกันตามมาตรา 290 และมาตรา 290A บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียหายหรือทำให้เสื่อมค่าซึ่งสถานอันเป็นที่สักการะเพื่อดูหมิ่นศาสนาใด ซึ่งในการบัญญัติบทลงโทษของประเทศศรีลังกาไม่ว่าพระสงฆ์จะกระทำความผิดใด ๆ ที่ทำให้เสื่อมเสีย เสียหายทั้งตัวบุคคล วัตถุและสถานที่ การระบุโทษ มี 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) การจำคุกของศรีลังกามีสองแบบคือ

จำคุกธรรมดา และจำคุกโดย ต้องใช้แรงงาน 2) การปรับ และ 3) ทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งพระราชบัญญัติให้ความคุ้มครองทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน

2.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 คือนำเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทย ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ การทำนุบำรุงรักษาศาสนาทุกศาสนาให้สถิตสถาพร การเทิดทูนพระมหากษัตริย์และการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย โดยมีบทบัญญัติไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 4 มาตรา 79 บัญญัติว่า “รัฐต้องให้ความสำคัญอย่างสูงและคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่นทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” และหมวด 6 มาตรา 67 บัญญัติว่า “รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการหรือกลไกดังกล่าวด้วย” เมื่อพิจารณาแล้วแสดงให้เห็นว่า รัฐให้ความสำคัญกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาเสมอมาโดยการกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งรัฐ รวมทั้งกำหนดให้ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว

3. การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทย การบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน พบว่า เห็นสมควรมีการแก้ไขและเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 29 และมาตรา 30 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรกำหนดให้ฝ่ายตัวแทนพระสงฆ์เข้าไปปรับตัวไว้ควบคุมเพื่อให้กระบวนการไต่สวนเป็นที่ประจักษ์และเป็นการรักษาความยุติธรรมแก่พระสงฆ์ คือ การใช้ดุลยพินิจของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นน้ำคือ พนักงานสอบสวน กลางน้ำคือ พนักงานอัยการ และปลายน้ำคือ ศาล ไม่ควรนำแต่หลักกฎหมายมาประกอบการวินิจฉัยเท่านั้น เพราะไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะการกระทำความผิดทางอาญาอย่างเดียว โดยหลักการแล้วต้องยึดหลักกฎหมายเป็นสรณะ แต่ถ้ามีเรื่องของพระธรรมวินัยเข้ามาเกี่ยวข้องคือ เรื่องการสละสมณเพศควรนำหลักพระธรรมวินัย และจารีตประเพณีมาประกอบการวินิจฉัยด้วย ตามมาตรา 29 และ 30 มีข้อคาบเกี่ยวระหว่างกฎหมายบ้านเมืองและพระธรรมวินัย การใช้ดุลยพินิจเพื่อให้เกิดความเที่ยงธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายต้องนำหลักการทั้ง 3 ประการ คือ พระธรรมวินัย จารีต และกฎหมายบ้านเมือง มาประกอบในการใช้ดุลยพินิจด้วยจึงจะเป็นการใช้ดุลยพินิจโดย

ชอบตามมาตรา 29 และ 30 ซึ่งสาระสำคัญของการใช้ดุลยพินิจตามมาตรา 29 และ 30 มี 2 ประการ คือ 1) ให้อำนาจพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจกรณีไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว อาจมีเหตุผลว่าพระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาจะหลบหนี หรือไม่ทำลายพยานหลักฐาน ประกอบกับเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาสังกัดไม่รับตัวไว้ควบคุม ซึ่งในกรณีตามข้อหนึ่งนี้ จะเห็นว่าหากเจ้าอาวาสวัดที่พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาสังกัดรับตัวไว้ควบคุม ดูแล พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลยพินิจให้ปล่อยตัวชั่วคราว และประกันตัวได้ และ 2) ถ้าพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนิน การให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ตามกฎหมาย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ในฐานะบรรพชิตด้วยกันควรมีกระบวนการยุติธรรมการตัดสินคดีของพระภิกษุสงฆ์ ดังนี้ คือ 1) ห้ามสึกพระโดยที่คดียังไม่ได้พิพากษาจนถึงที่สุด 2) ระบบพิจารณาคดีที่ใช้กับพระภิกษุควรเป็นระบบไต่สวน ซึ่งให้อำนาจศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมในคดี นอกเหนือไปจากที่คู่ความเสนอต่อศาลได้ เพื่อให้พระภิกษุได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี 3) คดีของพระภิกษุ ให้ตั้งศาลสงฆ์ขึ้น มีคณะพิจารณาไต่สวนเฉพาะ มีผู้แทนคณะสงฆ์เข้าร่วมพิจารณาด้วย โดยยึดหลักพระวินัยร่วมกับกฎหมายทางโลก ถ้าหลักฐานไม่พอก็จบกันไป ถ้าหลักฐานพอก็ดำเนินคดีไปตามกระบวนการยุติธรรม 4) การพิจารณาไต่สวนให้ทำในวัดที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เสียสมณสาธูป และ 5) คดีใหญ่ที่เป็นที่สนใจให้เชิญองค์การพุทธทั่วโลกร่วมสังเกตการณ์ด้วย เพราะพระภิกษุทั้งโลกก็ใช้พระวินัยของพระพุทธเจ้าเหมือนกัน” (เจ้าคณะสงฆ์รูปที่ 2, 2563)

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เห็นได้ว่า หลักพระวินัยมาใช้เพื่อการควบคุมความประพฤติของพระภิกษุ มีทั้งข้อห้ามและข้ออนุญาตเป็นแนวทางการปฏิบัติของพระสงฆ์ มีวัตถุประสงค์ของการบัญญัติพระวินัยเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามในหมู่คณะสงฆ์เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดความหลุดพ้นและเพื่อความผาสุกแก่หมู่คณะ ในการกระทำความผิดเป็นการละเมิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุและการกระทำเข้าข่ายความผิดกฎหมายอาญา ได้แก่ การทุจริตเงินวัด เงินพระศาสนา และเงินผลประโยชน์จากทรัพย์สินของวัด การอวดอุตริมนุสสรธรรม การแสดงออกถึงบทบาทในทางการเมือง และการเสพเมถุน เมื่อพิจารณาผลของการกระทำความผิดของพระภิกษุและฆราวาสในทางกฎหมาย คือ พระสงฆ์ที่ถูกจับและถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนและเชื่อว่ามีมูลเหตุได้กระทำความผิดจริง พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราว ปฏิบัติหน้าที่ให้

เป็นไปตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล และให้สละสมณเพศของพระสงฆ์เสีย และหลักเกณฑ์ของกฎหมายอาญาในการกำหนดความผิดและกำหนดโทษ คือ รูปแบบการดำเนินคดีอาญา มี 3 ระบบ คือ 1) การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา 2) การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน และ 3) การดำเนินคดีอาญาระบบผสม โดยมีโทษทางอาญา มี 5 ชนิด คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สิน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมบัติ มูลศิริ ได้กล่าวถึง การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ต้องมีกฎเกณฑ์ที่พิเศษและมากกว่าบุคคลธรรมดา โดยมีพระธรรมวินัยและพระสงฆ์ย่อมจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของบ้านเมือง ซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับพระสงฆ์คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ในกรณีที่พระสงฆ์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาตามกฎหมายอาญาจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่กระบวนการสำคัญที่แตกต่างจากผู้ต้องหาหรือจำเลยทั่วไปคือ การไม่นำผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นพระสงฆ์เข้าห้องขังหรือเรือนจำ ในขณะที่ยังครองสมณเพศหรือห่มผ้าเหลือง อยู่ในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 จึงได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดดำเนินการให้พระภิกษุผู้ถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาให้สละสมณเพศได้ (พระมหาสมบัติ มูลศิริ, 2561)

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ของต่างประเทศและประเทศไทย เห็นได้ว่า ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับการสละสมณเพศ ได้แก่ 1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารเงินวัด เงินพระศาสนาและเงินผลประโยชน์ประเภทต่าง ๆ ที่ออกงงจากทรัพย์สินของวัดจนนำไปสู่การทุจริต กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1.1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 คือ หมวดที่ 4 ตามมาตรา 24 ถึง มาตรา 30 ได้มีการบัญญัติเนื้อหาเกี่ยวกับนิคหกรรมและการสละสมณเพศ และ 1.2) ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 คือ หมวดที่ 7 ตามมาตรา 90 ถึง มาตรา 91 ได้มีการบัญญัติเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง ในกรณีลักทรัพย์ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดโทษเหตุเพิ่มโทษของลักทรัพย์ไว้ในเหตุฉกรรจ์ ซึ่งมีหลากหลายประการแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการมีเหตุฉกรรจ์ 2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดทางพระธรรมวินัยในการปิดเบือนปลอมปนคำสอนลัทธิของตนลงในพระไตรปิฎกและการอวดอุตริมนุสธรรม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 2.1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 คือ หมวดที่ 4 ตามมาตรา 24 ถึง มาตรา 30 และหลักอาบัติปาราชิก 4 และ 2.2) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 คือ ลักษณะ 4 ตามมาตรา 206 ถึง มาตรา 208 ในบทบัญญัติของความผิดเกี่ยวกับศาสนา แต่ไม่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองพระธรรมวินัยที่ถือว่าเป็นแก่นกลางของพระพุทธศาสนา จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในข้อกฎหมาย 3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกถึงบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ในทางการเมือง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 3.1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดย

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 มาตรา 15 ตรี และ 3.2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 7 ส่วนที่ 2 ตามมาตรา 83 ถึง มาตรา 106 การจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของพระสงฆ์ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการออกกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ย้อนแย้งกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 คือ กฎหมายนำมาใช้กับพระภิกษุได้ แต่พระภิกษุไม่มีสิทธิในการออกกฎหมาย แต่ห้ามยุ่งกับกฎหมายดังที่ไม่ให้พระภิกษุใช้สิทธิในการออกกฎหมาย พรบ.คณะสงฆ์ แต่พระภิกษุต้องบังคับใช้กฎหมายนั้น และ 4) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติผิดจากพระธรรมวินัย โดยการเสพเมถุน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 4.1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 หมวดที่ 4 ตามมาตรา 24 ถึง มาตรา 30 และ 4.2) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 มาตรา 276 หรือ 277 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับความผิดและโทษที่นำเด็กหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี มากระทำชำเรา และสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา หมวดที่ 15 มาตรา 290 และมาตรา 290A บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียหายหรือทำให้เสื่อมค่าซึ่งสถานอันเป็นที่สักการะเพื่ออุทิศศาสนาใด ไม่ว่าพระสงฆ์จะกระทำความผิดใด ๆ ที่ทำให้เสื่อมเสีย เสียหายทั้งตัวบุคคล วัตถุและสถานที่ที่มีโทษทางอาญา ดังเช่นงานของ เกษม ประพาน ที่กล่าวถึงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ไว้ว่า บทกฎหมายเกี่ยวกับพระสงฆ์ โดยเฉพาะกฎหมายอาญาและกฎหมายอย่างอื่น และกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรม โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการสืบสวนสอบสวน หรือให้องค์กรอิสระสามารถจ้างทนายฟ้องได้กรณีองค์กรอิสระได้ประชุมข้อตกลงร่วมกันกับอัยการไม่สำเร็จหรือไม่เป็นที่ของฝ่ายองค์กรอิสระ และการให้อำนาจเจ้าคณะพระสังฆาธิการในระดับต่าง ๆ สามารถมีอำนาจสืบสวน สอบสวนหรือในทางพระวินัยเรียกว่า “การทำนิคหกรรมและสละสมณเพศ” เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดในคดีได้ แต่ปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายคณะสงฆ์ที่มี ปัญหาทุกวันนี้เกิดจากผู้บังคับใช้กฎหมายไม่ใช่เกิดจากตัวบทกฎหมาย แต่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบ้านเมือง และฝ่ายเจ้าคณะพระสังฆาธิการเสียมากกว่า (เกษม ประพาน, 2559)

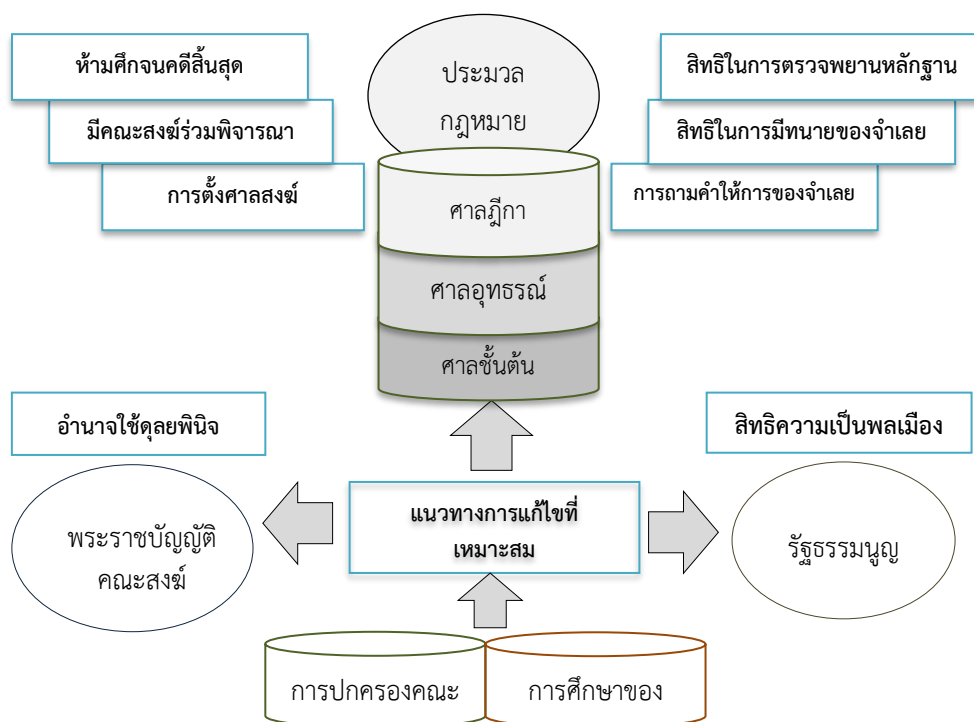
จากการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทย การบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน เห็นได้ว่า มาตรา 29 โดยเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการดำเนินกับพระสงฆ์ ว่าด้วยเรื่อง “การขาดจากความเป็นพระภิกษุ” เมื่อพระถูกจับกุมถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา และพนักงานสอบสวน ไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว การที่พระยินยอมเปลื้องจีวรออกแล้ว แต่งกายด้วยชุดขาวเช่นนี้ถือได้ว่าจำเลยได้สละสมณเพศแล้ว เจ้าคณะเขตหรือเจ้าคณะตำบลหรือ เจ้าคณะแขวงสามารถให้พระภิกษุรูปสึกได้โดยไม่ต้องกล่าวคำ “อำลาสึกขา” ดังนั้น การยินยอม “เปลื้องจีวร” ออกเพื่อ “ต่อสู้อคดี” ย่อมไม่เป็นเหตุให้กลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีก และมาตรา 30 บัญญัติว่า เมื่อจะต้องจำคุก กักขัง หรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือ

คำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้น “สละสมณเพศเสีย” ได้ ดังนั้น ควรยึดหลักการใดเป็นหลักในการพิจารณาตัดสินระหว่างพระธรรมวินัยและกฎหมายอาญาบ้านเมือง ให้ความสอดคล้องกัน รวมถึงการใช้มาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรกำหนดให้ฝ่ายพระภิกษุเข้าไปปรับตัวไว้ควบคุมเพื่อไต่สวนให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อตัดสินลงโทษตามพระธรรมวินัยเสียก่อน และควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งชั่ง จะทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือต้องโทษอาญามาก่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย บุญคงมาก และภุณณัช รัตนชัย ที่กล่าวถึงปัญหาของพระภิกษุที่ถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจและมาตรา 30 ที่กำหนดให้พระภิกษุต้องสละ สมณเพศเนื่องจากศาลมีคำสั่งชั่ง ปัญหาดังกล่าวเป็นการบั่นทอนการสืบทอดอายุพระศาสนา จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรกำหนดให้ฝ่ายพุทธจักรต้องเข้าไปปรับตัวไว้ควบคุม เพื่อไต่สวนให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อตัดสินลงโทษตามพระธรรมวินัยเสียก่อน และควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งชั่งจะทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือเป็นกรณีที่ได้กระทำความผิดหรือต้องโทษอาญามาก่อน (สมชาย บุญคงมาก และภุณณัช รัตนชัย, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้ใหม่สามารถสรุปได้ว่า ในกระบวนการยุติธรรมการตัดสินคดีของพระภิกษุสงฆ์ ควรมีการดำเนินคดีในแบบพระวินัยสงฆ์และมหาเถรสมาคม และควรมีการทบทวนข้อบัญญัติ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ เกี่ยวกับกฎหมายที่ว่าด้วยกระบวนการไต่สวนสืบสวนพิจารณาคดีที่ใช้กับพระภิกษุในการให้อำนาจศาล คือการถามคำให้การของจำเลย สิทธิในการมีทนายของจำเลย และสิทธิในการตรวจพยานหลักฐาน ตลอดถึงควรระบุสิทธิความชอบธรรมที่พระสงฆ์ควรได้รับตั้งแต่การโดนกล่าวหา ระหว่างการดำเนินคดีและเมื่อสิ้นสุดคดี หากไม่ได้รับความชอบธรรมควรมีมีระบบอุทธรณ์ในศาลพระสงฆ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบแนวทางการการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้ให้อำนาจศาลเกี่ยวกับการสืบพยานไว้มากมาย เพราะในคดีอาญาการพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินคดี คือ คู่ความศาลเป็นเพียงผู้คอยควบคุมกติกา ให้เป็นไปตามกฎกติกาและให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเท่านั้น ด้านมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ของต่างประเทศและประเทศไทย พบว่า ปัญหาของพระสงฆ์ไทยที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย มีสาเหตุสำคัญจาก 2 ประการ คือ ปัญหาเกิดจากการปกครองคณะสงฆ์ และปัญหาเกิดจากการศึกษาของคณะสงฆ์ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสละสมณเพศคือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้านแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทย การบัญญัติกฎหมาย เพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนคือ มาตรา 29 เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจดุลยพินิจเพียงฝ่ายเดียว แต่ควร

กำหนดให้ฝ่ายพุทธจักรต้องเข้าไปปรับตัวไว้ควบคุมเพื่อได้ส่วนให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อตัดสินลงโทษตามพระธรรมวินัยเสียก่อน และมาตรา 30 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งซึ่ง จะทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือต้องโทษอาญามาก่อน และตั้งศาลวินัยสงฆ์โดยเฉพาะและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติพระสงฆ์ พุทธศักราช 2535 และกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ว่าด้วยการลงนิคหกรรม ซึ่งควรกำหนดวิธีการดำเนินการด้านพระธรรมวินัย ในรูปของการสอบสวน มีคณะกรรมการสอบสวนคล้ายกับรูปแบบของการลงโทษทางด้านวินัยของข้าราชการพลเรือน และควรมีคณะกรรมการที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายเพิ่ม เพื่อช่วยเหลือในคำแนะนำ

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา จากเนื้อหาที่นำเสนอในบทความฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศของพระภิกษุ ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ผู้วิจัยได้นำมาปรับเนื้อหาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการบังคับสละสมณเพศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ประพาน. (2559). การบังคับใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง.
- เจ้าคณะสงฆ์รูปที่ 2. (9 มีนาคม 2563). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศของพระภิกษุซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์)
- ณัฐพงษ์ สังข์กลิ่นหอม. (2556). วิถีธรรมวิถีไทย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคโนโลยีตั้งตรงจิตรบริหารธุรกิจ.
- นายความคนที่ 1. (14 มีนาคม 2563). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสละสมณเพศของพระภิกษุซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์)
- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2563). อุทธมณฑลยกฟ้อง พระพรหมติลกกับเลขาเจ้าคณะ. เรียกใช้เมื่อ 14 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1935879>

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้พิพากษาคคนที่ 1. (9 มีนาคม 2563). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการละสมณเพศของพระภิกษุซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์)
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). นิติศาสตร์แนวพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- พระมหาสมปัติ มุลศิริ. (2561). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการลงโทษข้อบังคับพระภิกษุสงฆ์ละสมณเพศตามมาตรา 29 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).
- พระสิทธินิติธาดา (พันตำรวจโท ชลัช โชติหุตโต พรหมะวัน). (2555). การลงโทษพระภิกษุกรณีเสพเมถุน: ศึกษาเปรียบเทียบโทษทางพระธรรมวินัยและทางอาญาเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางเลือก. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 4(3), 8-20.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุจิระ บุณนาค. (22 มิถุนายน 2561). คดีอาญาเกี่ยวกับการละสมณเพศ. หนังสือพิมพ์แนวหน้า, หน้า 14.
- สมชาย บุญคงมาก และภูณัช รัตนชัย. (2561). ปัญหาการละสมณเพศของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505: ศึกษากรณีการใช้อำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ, 6 (ธันวาคม 2561), 11-24.
- แสวง อุดมศรี. (2539). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.